

„დროების“ რედაქცია—სასახლის ქუჩაზე, დ. სა-
რაჯივის სახლში.

ხელის-მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე;
ქუთაისში, ქილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეუბ-
ნებში მისამართი: ВЪ Тифлисѣ, въ Редак-
цію „Дროба“.

ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ. 50 კ.; 10 თვით—
8 მ.; 9 თვით—7 მ. 50 კ.; 8 თვით—7 მ.; 7 თვით—
6 მ. 6 თვით—5 მ.; 5 თვით—4 მ. 50 კ.; 4 თვით—4
მ.; 3 თვ.—3 მ.; 2 თვ.—2 მ.; 1 თ.—1 მ.

დროება

გამოდის ყოველ-ღამე ორშაბათს ბარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრუქტურა რუბ. 300; გან-
ცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებში-
ზედ.
თუ საქართველო მოითხოვს, რედაქცია განსწორებს
და შეამოკლებს დასაბუქდად გამოცხადებულ წერილებს
დაუბუქდად წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს
ავტორს.
„Объявления изъ Россіи, Царства Польскаго и за
границы принимаются только въ цент. конторѣ
объявл. Л. Метцль., Москва, Петровка, № 6.
ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკი.

„დროების“ ფასი ნოემბრის 1-დამ წლის დამლევამდე 2 მანათი.

„მინაშრი ქრონიკა“

== წარსულს შაბათს, ნოემბრის
4-ს, ყოველად უსამღვდელოესი ექსარ-
ხოსი პავლე წავიდა პეტერბურგს მიტ-
როპოლიტის ისიდორეს იუბილეზედ
დასასწრებად.

== მერაზე, სადაც რუსები სახლო-
ბენ, ერთის გლენისათვის ერთ ლა-
მეს მოუპარავეთ სამი ხარი. ბლენი
წასულა სამებრად ამ დაკარგულის სა-
ქონლებისა; ქალაქში ერთს მედუქ-
ნეს უთქვამს მისთვის, რომ მოიტა
30 მან. და შენი ხარები დაგიბრუნ-
დებო. ბლენი, რასაკვირველია, მა-
შინვე დათანხმებია, — მიუღია კიდევ
თავის ხარები და დაუბატონა მედუქ-
ნე. მთელი მედუქნეს უთქვამს, რომ
ამ შემოდგომაზე აგერ 150 მან. ავი-
ლე დაკარგული საქონლის მოძებ-
ნისთვის. აქ რაღაც სხვა ამბავი უნდა
იყვეს—ამ საქონლების დაკარგვაში და
მერზე მათ აღმოჩენაში ასე ადვილად.
ნეტავი ვინ არის ეს გულ-კეთილი
მედუქნე?

== ბლდანელს გაუმარჯვნია მუ-
თაისში. მოსალოდნელიც იყო. იმე-
რეთში, საზოგადოდ, ღონიერი კაცე-
ბი მოიძებნებოდა, მაგრამ სიმარჯვე

და ხერხი აკლიათ, რაც ფალანისა-
თვის თავი და თავი საქმეა.

== ხმა არის, რომ ბ. პალაშკოვსკიმ
იყიდაო ის მიწები, რომელნიც ლაზარე-
ვის მემკვიდრეთაგან იჯარით ჰქონია
აღებულიო. ეს მამული (შეადგენს 10-ს
დესეტინას) იჯარით ჰქონია აღებული
15 ათას მანათად და, როგორც ამ-
ბობენ, 90,000 მანათად უყიდნია.
სხენებული მამული ბაქოს მახლობ-
ლად მდებარეობს და ნავთით საკმარ
მდიდარი არისო.

== ჩვენ გვწერენ ბაქოიდან, რომ
ნავთის მსყიდველები ერთს ვედ-
რო ნავთში 3 კაპ. იძლევიანო, მხო-
ლოდ გამსყიდვეები 5-სა და 6-ს კა-
პეის თხოულობენო. ჰუჭობენ,
რომ ნავთის მაწანდა მაშინ გადაწყდე-
ბა, როდესაც ნავთის მწარმოებელთ
კრება დაიშლებაო.

== საქმე ბ. შიფინისა, რომელმაც
მოკმედებით შეუტაცებია მიაყენა
მეორე გიმნაზიის დირექტორს ბ-ნს
ლილოვს ხელ-ახლად განსახილველად
დაინიშნა ამ თვის 17-სთვის.

== ამას წინად რუსულს თეატრში
შემდეგი ამბავი მოხდა: თ. ლ. ნი-
ქარაძეს პაპიროზის წევა დაუწყებია

კულისებში და, რადგანაც ეს ყველა
თეატრებში აღკრძალულია, მორიგი და-
რჯაუ (ცეცხლ-მქრომით დასის სალდათი)
მისულა და შენიშვნა მიუცია, რომ
აქ პაპიროზის წევა აღკრძალულიაო.
ზოგის სიტყვით მხოლოდ ესა ყოფი-
ლა მიზეზი, რომ სხენებულს თავადს
უწესოება მოუხდენია, მაგრამ ზოგნი
კი ამბობენ, რომ სალდათი მეტად
მკაცრად და უზრდელად მოექცა ნი-
ქარაძესაო. ამ საქმის კუმარტებას
მხოლოდ სამსჯავრო გამოაშკარავენს,
რადგანაც ამ საქმეზედ პროტოკოლი
არის შემდგარი და მომრიგებელ მო-
სამართლესთან წარდგენილი.

== მუთაისიდან გვატყობინებენ,
რომ ჩვენის პოეტის აკაკის პოემა
„თორნიკე მრისთავი“ ძალიან თურმე
ერცელდება.

საზოგადოდ, ამ უკანასკნელს დროს,
ჩვენს ხალხში ძალიან გაიღვიძა წიგნის
კითხვის სურვილი და, იმედია, რომ
იმ დროსაც მალე მოვეხწრობით,
როდესაც ეს სურვილი საერთო სურ-
ვილად გადაიქცევა და ოჯახებში ქა-
ლადის თამაშობის მაგიერ, ისეთს
გონიერულს დროს გატარებას მიმარ-
თავენ, როგორც არის კითხვა ჩვენის
საუკეთესო მწერალთ ნაწარმოებისა.

== კარგა ხანია, რაც ისმოდა, რომ
თბილისშიაც უნდა დასსდესო საკლე-
სიო—ანსეოლადგოფი და ისტორიო-
ლი მუზეუმი. დღეს ეს დასსება ამ
გარის მუზეუმისა გადაწყვეტილ საქმედ

უნდა ხაითაფლას. საჭიროა მხოლოდ
აგებულ იქნეს შენობა, სადაც უნდა
მოთავსდეს ამ გარა დაწესებულებაო.
(აქვეყნებია).

მუთაისის აღმასწავლებელს საზნაუ-
რო სასწავლებლის განყოფილე-
ბის გახსნა და კურთხევა სამე-
რელოში, დ. კველ სენაში 1884-ს
წ. ოქტომბრის 28.

(შემდეგ*)

შველსგან პატრივტემული, ღრმად
მოხუცებული, მაგრამ მომავლის იმე-
დებით აღსავსე თ. ბანვა (პოეტსანდ-
რე) შალავა წამოღვა ფეხზე, ჩადვა
მუა წრეში, დაეყრდნო ყავარჯენზედ
და მოხუცებულობისგან და ცოტა
აღლევისგანაც აკან კალმულის ხმით
წარმოასტევა შემდეგი (დაახლოებით):
„ორიოდე სიტყვა უნდა მოგახსენოთ.
შემიძლიან თეამამად ესტევა, რომ
არც ერთი საზოგადოება ისეთის გულ-
მხურვალეობით არც ცდილა ყოველ-
თვის, ყველასთან და ყოველგან თავის
შეიღების აღზრდის საქმისათვის, რო-
გორც სამეგრელოს საზოგადოება ცდი-
ლობდა და ცდილობს დღესაც. რომ
ჩემი სიტყვები ცარიელ, ლიტონ სიტყ-
ვებად არავის გეგონოთ,—მოგახსენ-
ებთ შემდეგს: არც ერთ მმართველ-
ლობასთან დაახლოებული პირი, არც
ერთი დაწესებულება, არც ერთი წარ-

(* იხილეთ „დროება“ № 240.

„დროების“ ძეგლტონი, ნაკმბ. 7-ს

მხრობრაქიული წერილები

(ფშავ-ხევსურეთი)
წერილი მეორე.

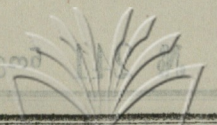
საქართველოში, როგორც მოგეხ-
სენებათ, ქალაქს არაოდეს არ სჭერია
პირველი ალაგი, არ ყოფილა სოფლის
ხელმძღვანელი და მძღანებელი. ჩეო-
დალეთურმა ცხოვრებამ, და ხვენის სამ-
შობლოს გეოგრაფიულმა და ეტნო-
გრაფიულმა ვითარებამ უფრო ხელი
შეუწყო სოფელს, მას მისცა უპირატესო-
ბა. ასე ყოფილა სხვაგანაც, სადაც კი
ქეოდალიზმი აღორძინდა. ჩვენ იმის
თქმა კი არ გვინდა, ვითომ საქართვე-
ლოში ქალაქები ცოტა იყო. არა,—
ჩვენ ის უნდა ესტევათ, რომ სოფელს
ცხოვრებაში უფრო დიდი მნიშვნე-
ლობა ჰქონდა, სოფელი იყო პირვე-
ლი ადგილი. როგორც მეროპაში
თვითეული ჩეოდალი თავისი ამალით
და გლენებით სცხოვრობდა სოფლად
ციხე-დარბაზში, ისე საქართველოს მა-
ღალი წოდება დაბინავებული იყო

სოფლებში და ქალაქს თვალს არი-
დებდა. ძველის დროის მოგზაურებიც
ამტკიცებენ, რომ საქართველოს არის-
ტოკრატას სოფლად უყვარს ცხოვრე-
ბაო. აქ საქმე სიყვარული კი არ არის,
აქ მიზეზი სულ სხვაა, სახელდობრ
ისა, რომ, როგორც სხვაგან, ისე ჩვენ-
ში, სოფლად ცხოვრებას ითხოვდა
ქეოდალური წეს-წყობილება. ცხოვ-
რებაც სოფელში დულდა კიდევ, სო-
ფელი იყო ცოცხალი სურათი ხალ-
ხის ვინაობისა. მხოლოდ შემდეგში,
ქალაქმა დაიპყრა პირველი ადგილი
და სოფელმა დაკარგა თავისი ძველი
მნიშვნელობა. მაღალი წოდებაც ქა-
ლაქს მიეშურა.

მეორე მოვლენაც ღარს შესანიშ-
ნავია. მართველთა ტომი, როგორც
მოგვხსენებათ, ფერად-ფერადად არის
აჭრელებული და მრავალ ნაწილებად
გაიყოფება. წინადაც ხომ ასე ყოფი-
ლა. სადაც კი რომელიმე შტო უმთავ-
რესის ტომისა სცხოვრობდა, იქ, შუა-
გული ადგილიც იყო, ქალაქი თუ
დაბა. ამ ქალაქში თუ დაბაში თქვენ
შენებდებოდით სულ სხვა ზნეს, ჩეუ-
ლებსა, ნახავდით ქალაქის ან დაბის

საკუთარს ჭიზიონომიას. საქართვე-
ლოს ეტნოგრაფიული მრავალგვარო-
ბა იყო მიზეზი ამ მოვლენისა. მიმეო-
რებთ—ერთის თემის შუაგული სა-
ცხოვრებელი ალაგი, ცენტრი სხვა
იყო, მეორესი კიდევ სხვა; სხვა იყო
როგორც გარეგნობით, ასე ესტევათ,
გარეგანის ჭიზიონომიით, ისე შინაგა-
ნობით. შოველ ქალაქს ან დაბას მე-
ტად ცხადად ეტყობოდა თავისებურე-
ბა. ეს იყო შემდეგი თემის თავისებუ-
რობისა. მხლა ეს თავისებურება ნელ-
ნელა ისპობა და საქართველოში ყვე-
ლა თვალ-საჩინო შუაგული ადგილს,
ქალაქს თუ დაბას, ერთი და იგივე
ფერი და ჭორმა დაედო. მრთმა და
იმავე წეს-წყობილებამ, ერთმა და იმავე
ახალმა ცხოვრებამ ერთნაირი სული
ჩაჰბერა, ერთნაირი ხასიათი მისცა ყვე-
ლა შუაგულ ალაგს. მხლა ყველა
ადმინისტრაციული შუაგული ადგილი
წარმომადგენელია მმართველობის და-
წესებულებებისა. მხლა ქრელი პანორამა
ძველის დაბა-ქალაქებისა თუ სრულიად
არ მოისპო, ნელ-ნელა მაინც ისპო-
ბა და მის ალაგს იჭერს ერთი და იგი-
ვე სურათი. მხლა თემის თავისებურე-

ბა თუ ვინდათ მხანოთ, ქალაქს და-
დაბას გაშორდით და სოფელს მიმარ-
თეთ. სოფელი და მხოლოდ სოფე-
ლი ჯერაც ისევ წარმომადგენელია
თავისებურებისა. ჩვენ ამდენი ვილა-
პარაკეთ ქალაქს და დაბაზედ იმიტომ,
რომ გვეჩვენებინა მკითხველებისათვის,
რომ სოფ. თიანეთიც, ეს შუაგული
ადგილი შშავისა მოკლებულია თავი-
სებურებას და სხვა დაბებს მიემგზავსე-
ბა. თიანეთი სრულგებობით არ არის
თემის უტყუარი სურათი. ჯერ ერთი
ესა, რომ აქაც, როგორც სხვაგან,
ყოველივე ახალი ნელ-ნელა ფეხს იდ-
გამს და ძველი სტოვებს თავის
ალაგას. ასეც უნდა ყოფილიყო,
თუ არ დავივიწყებთ იმ გარემოებას,
რომ თიანეთი მთელის შშავ-ხევსურე-
თის სამაზრო შუაგული ადგილია. აქ,
ამ ადგილას, შეხედებით თითქმის ყვე-
ლა სამაზრო დაწესებულებას თავისი
მოხელეებით. შეხედებით ეგრეთვე
ახლის ტიპის სკოლას, სასოფლო
ბანკს, „დეპოს“ და სხვ... შველა ეს
ხომ ნიშანია ახლის ცხოვრებისა და
თითონ ამ ცხოვრებასაც სხვა ფერს
და ხასიათს აძლევს. მართალია, ჯერ

მომადგენელი ჩვენის ქვეყნისა არ დაგვიტოვებია, რომ ქალაქი და თხოვნა არ მიგვერთმიოს სამეგრელოში სასწავლებლის გახსნის თაობაზედ: ვთხოვეთ სასწავლებლის გახსნა სამეგრელოში ნამესტნიკს მიხეილ ნიკოლოზისძეს, ვთხოვეთ ახალს მთავარ-მმართველს, ვთხოვეთ გუბერნატორებს (ლევაშოვიდამ დაწყებული), ვთხოვეთ მსრუფეებს, დირექტორს; მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროდ, ჩვენი თხოვნა, აქამომდე არაფერს დააკმაყოფილა. — აქამდე სასწავლებელი არ გაგვიხსნა მთავრობამ. მეც, ჩვენი თხოვნა არ იყო იმ გვართავანი, როგორც სხვა საზოგადოებათა: ჩვენ ვთხოვეთ მთავრობას წინამძღოლობას, ხელ-მძღვანელობას და ეკისრულობით ნიეთიერის შემწეობის მიცემასაც, რამდენიც საჭირო იქნებოდა. ამისათვის ერთ-დროებით შევიტანეთ 50 — 60 ათასი მანეთი ლევაშოვის დროს; ამ ფულის სარგებლით რაოდენ ქალი-კი გამოიხარდა და სხვისა არა ვიციოთ-რა... ღიად, ამოდენა ფულის შეტანამაც არ გაგვიხსნა ქალების სასწავლებელი მანც; ასე, ჩვენმა თხოვნამაც და ნიეთიერმა მხმარებელმა აქამომდე ფუჭად ჩაიარა. — აქედან მე ის დასკვნა გამომიყავს, რომ ჩვენ უკველი ღონისძიება უნდა ვიხმაროთ, ჩვენვე ჩვენივე ხარჯით აღვხაროთ ჩვენი შვილები... ზერ-ჯერობით, მართლაც ჩვენმა საზოგადოებამ იგრძნო ეს ჭეშმარიტება და შეუდგა შვილების აღზრდის საქმესა. აი, დღეს, ჩვენმა საზოგადოებამ ამისთანა (უჩვენებს ბ. ა. შიჭინაძე) განათლებულის და კეთილისკაცების ჩაგონებით და ხელ-მძღვანელობით გაგვეხსნა სკოლა აქ. დიდის იმედით და სიხარულით მივევები მე მოხუცი ამ სკოლას, ამ ჩვენის ბედნიერების წყაროსა. თუ შესაძლოა,

ვიშუამდგომლოთ ვისთანაც ჯერ-არს, რომ ის ფული, რომელიც შევიტანეთ ქალების სასწავლებლის გახსნისათვის ჩვენ ლევაშოვის დროს, — ისევ ჩვენვე დაგვიბრუნდეს, რომ იგიც ამ ჩვენის ახლად გახსნილის სასწავლებლის კასადიდებლად და გასამატებლად მოვიხმაროთ. ბარდა ამისა, — ჩვენ, თუკი მოგვეძებნება რამე — არაფერს დავზოგავთ ამ სასწავლებლის კეთილ-დღეობისათვის და წარმატებისათვის, ოღონდ ჩვენი შვილები, ზოგის-კი არა ყველასი — ისე ფართო უნდა იყოს სკოლა, რომ უარი არავის ეთქმოდეს უაღვილობის გამო, — სასარგებლონი გამოვიდნენ თავის ქვეყნისათვის, იდეგვრძელოს ამ სასწავლებელმა! — **მ. ბ. შალვაშვილი** ბ. სენაყის მაზრის უფროსმა ბებურიშვილმა ილაპარაკა, მან სთქვა ის, თუ როგორ უყვართ მეგრელებს სწავლა, როგორი ნიჭის ხალხია სამეგრელოს ხალხი და რომ თითოეული ჩვენგანი არ უნდა იშურებდეს საშუალებას სწავლის საჭიროების დაკმაყოფილებისათვისო.

რაიცა შემეხება მე — დაასრულა მან — როგორც ერთი თქვენგანი, შეძლებისამებრ, ვეცდები ხელი შევუწყო და დავეხმარო აღზრდის საქმეს. ოღონდ თვენ მოიწადინეთ-რამე თქვენის შვილებისათვის, მათს საკეთილად და მე, რამდენადაც და რაც-კი შესაძლებელი იქნება ჩემის მხრით, — როგორც მაზრის უფროსი და ერთი თქვენ შორისთავანი, — მე მზადა ვარ თქვენის სამსახურისათვის, მზადა ვარ ყველა თქვენს კეთილს განზრახულებაში ხელი მოვიმართოთ. (მადლობელი ვართ, მადლობელი ვართ! — ისმის საზოგადოებამ). — ღიად სასიამოვნოა, როდესაც ამ გვარი სიტყვები გვისმისთ მაზრის აღმინისტრატორისაგან; სასიამოვნოა, როდესაც მაზრის უფროსი

მიმმართვეს თავის მაზრის საზოგადოებას და ეუბნება, რომ ოღონდ თქვენ თქვენთვის საკეთილ-დღეობა და საშვილოს-შვილოს საქმეზედ იზრუნეთო და მეც, ვარდა იმისა, რომ როგორც ერთი თქვენ-შორის მყოფი, თქვენთან უღელს გავესწეო; არამედ როგორც აღმინისტრატორი და მაზრის უფროსი — ყოველს თქვენს კეთილს დავალმობს ავასრულებ დაუყოვნებლივ და საიმოვნებითა.

ბ. ბებურიშვილის შემდეგ ილაპარაკა თ. ნ. ბ. დადიანმა. ამ უკანასკნელმა უფრო პრაქტიკულს მხარეს მიაქცია ყურადღება. მისის აზრით სურვილი და ლტოლვილება სწავლისადმი კარგია, მაგრამ მხოლოდ სურვილი არა კმარა. ჩვენის მხრით სწავლა განათლების საქმეს სურვილის გარდა, — რაოდენიმე ნიეთიერი მხმარებელიც ეჭირვება, თუ მართლასულითა და გულითა მივიღებთ სწავლისადმი; რამდენიც საჭიროა და რაოდენადაც შეძლება ნება მოგვცემს, — ჩვენი ჯიბიდან უნდა მივაწოდოთ სწავლის ტანხას საზოგადოებამ. თუაშიოდ, ცარიელის სურვილის განცხადება, რაც გინდა ძლიერი იყოს იგი, თუ მატერიალურად დაკმაყოფილებული არ არის სკოლა, — ჩვენი სურვილი მხოლოდ სურვილად დარჩება... ბევრი სამეგრელოს კეთილშობილი იტყვის, — ფული არა მაქვს, ფულით ღარიბი ვარო. — მართალია მაგრამ ამასაც ეშველება. ბუშინ-წინ შუგდილშიაქ მაქნა და ამ ხანაზედ ლაპარაკი და ჩემი წინადადება შესაძლოდ მიიღო იქაურმა საზოგადოებამ. ის წინადადება შემომაცქეს აქაც. მსთქვათ მართლ-მახელთსავით ჩვენც ვიკისრეთ სკოლის გარდასახადი. — ჩვენში ბევრია იმისთანა კეთილშობილი, რომელსაც ფული არა აქვს;

მაგრამ სამაგიეროდ დადიანის ცოტათი იმისთანა, რომელსაც — სანახანდი არ აქონდეს. ამიტომ, ჩემის აზრით, უმჯობესი იქნება, რომ როდესაც გაწერილ იქნება სკოლის გარდასახადი, — გაწერილ-იქნას სამინდილო. მაშინ, იმედია, არც არავინ დაიხვეს უკან და არც არავის გაუჭირდება. ნოემბერში შუგდილში კეთილშობილთ კრება ამ საგნის შესახებ. სენაყის მაზრაშიც გამოითხოვოს მთავრობისგან ნება კეთილშობილთ კრების შეკრებაზედ, რომელსაც შეიძლება ყოველისფერი მოვილაპარაკოთ დაწერილებით. ეს გახლავს ჩემი აზრი და წინადადება.“

შემდეგ მოკლე და მარტივი სიტყვა წარმოსთქვა შუგდილის მაზრის მომრიგებელმა შუამავალმა **თ. მ. დადიანმა**: „მე ვსცხოვრებ შუგდილისა და სენაყის საზოგადოებათა შორის და კარგადაც ვიცი მათი აზრი სკოლის შესახებ, სთქვა თავადმა: „მე, როგორადაც წარმოადგენელი შუგდილის მაზრისა, — მოგახსენებთ შუგდილთ აზრსაც: ოღონდ თავის დღეში არ ყოფილა დანამოენის სამეგრელოს აზრის წინაღმდეგი; და ეხლაც, ამ დიდ საქმეშიაც, იგი (ოღონდ — შუგდილის მაზრა) პირუთენელად მხარს მიმსცემს თავის თანამომე სენაყის მაზრას და მასთან ერთად გასწევს მძიმე უღელს შვილთა აღზრდის საქმისას; პირველი მოვალეობა ჩემი იქმისელის უმაღლ იქმნება — გარდაცემა შუგდილელთ დღევანდელი ღირს-სახლ-სოვარი ჩვენთვის ამბავი და პატრიცუმულთა გვათავან წარმოთქმულნი აზრნი და სურვილნი ჩვენის სკოლის შესახებ. იმედი მაქვს და თავდებადაც ვუდგები ჩემდა რწმუნებულს შუგდილის საზოგადოებას, რომ იგი — ოღონდ — არც ერთს საზოგადო-საკეთილო

ისევ თიანეთი ცოტად თუ ბევრად უფრო მ. მა. პავლურს ცხოვრებას სცემს პატივს, მაგრამ მანც ახალი აქაც გზას იკვლევს, აქაც უნებლიედ, ქალა უნებურად გარეგანს განათლების სხივი ვრცელდება. პიდეც ამიტომ თიანეთი, როგორც შენიშნეთ, სრულდებითაც არ არის უშავის ნამდვილი სარკე. უშავის სხვა, თიანეთი კიდევ სხვაა. ეს უკანასკნელი, მარტო სამაზრო ცენტრია.

მკითხველი, რასაკვირველია, მოგვთხოვს, რომ ჩვენ წარუდგინოთ მას თიანეთის აღწერა. მასრულებთ ამ თხოვნას:

თიანეთის გარეგნობით და მდებარეობით, ბუნებით და ჰაერით, მიწით და წყლით, მთით და ბარით, კარგი მოგცეთ ლმერთმა, თიანეთი კარგად არის შემკული*.) წარმოიდგინეთ მოზდილი დაბა, კეკელიძის გამოღვივებულ მინდორზედ; აღმოსავლეთის მხრივ ჩამოუდის ანკარა, წყნარი და უმყოფარო იორი. ბარშემო არტყიან

ტყით შემოსილი გორები; დაუმატეთ ისიც, რომ ერთ სართულიანი კეთილისკორის სახლები რიგზედ არიან აშენებულინი; სახლები დახურულნი არიან კრამიტით, რომელსაც წითლად დალანი გაუდის, ზეზედ დგანან და მიწაში არ ჩაძვრნილან, როგორც მართლში. აი, ორის სიტყვით გარეგანი სურათი თიანეთისა. აქაური მიმხიდეელი და ხალი ჰავა უყურადღებოდ არ დაჩენილა მთავრობისათვის. მომავლის წლიდამ აქ უნდა დაარსდეს საზაფხულო ბანაკი მთელის გრენადერის დივიზიისა.

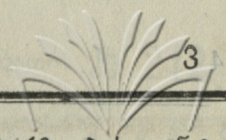
ეს ეხლა გადაწყვეტილი საქმეა და სწორედ ამ საქმისათვის ბძანდებოდა აქ ამ თვის ექვსში მთავარ-მმართველი თ. ღონდუკოვი-პორსაკოვი. სხვა რომ არა იყოს-რა, მარტო ეს ერთი ჭაქტი ცხადად ამტკიცებს, რომ თიანეთი მშენებრივი კუთხეა, სწორედ რომ ბუნების თაფულია, მეტადრე ზაფხულობით. ღანგრეული კომპკები და სიმარტები, რომელნიც ამ დაბას ეხლაც ამშენებენ, ცხადად გვიჩვენებენ, რომ არც უწინ ყოფილა თიანეთი სამხედრო მნიშვნელობას მოკლებული. ესლა ხომ ეს მნიშვნელობა

მას მიემატა. ასეთია თიანეთი გარეგანის მხრით.

მაგრამ სულ სხვა უნდა ვსთქვათ ამ დაბის «მინაზედ». აქაური «მინა» თქვენ ვერ მოგიზიდავთ, ვერ დაგამაყარებთ. აქ რაც კი რამ სასარგებლო სახალხო (და არა სამმართველო) დაწესებულება დაარსებულა, არც ერთს არ უხეიზონა, არც ერთს არ მოუტანია ნაყოფი. სასოფლო ბანიკი გინდათ, თუ დეპო, სასოფლო სასწავლებელი, თუ პურის მაღაზია, ყველას ან სული დაუღვეია, ან არა დაკლევად არის ჩავარდნილი. ასეთია ეს მუხთალი წუთის სოფელი! შევლაფერი კარგად დაუწევია აქაურს საზოგადოებას, მაგრამ ბოლო კი ვერ მიუღვენებია. წაკითხეთ დაბეჭდილი წესდება, აი თუნდა თიანეთის დამხრველის ამხანაგობისა. რა მშვენივრად არის შედგენილი! ასე გვიგონებათ შულცი-ღელიის ხელს უმუშავებია, მაგრამ ხომ მოგახსენებათ — „სიტყვა — სიტყვაა, საქმე კი სხვა“. მრის წელიწადს კარგად უმოქმედნია ამ, დამზოგველს ამხანაგობას! და მეტე კი აღვირი მიუშვია საქმისათვის, სწორედ ისე, როგორც, აღვირი მიუშვია სა-

ხელ-განთქმულმა ბორის ახალ-ვაზლობამ თავის ხელთა ქმნილებას, დაუვიწყარს თავისი ტრაგიკულის დასასრულით ბორის დეპოზა... „თიანეთის დამზოგველი ამხანაგობა“, რომლის უმრავლესობას სოფლელი ფშაველები შეადგენენ, მომავლის წლის დასაწყისიდანვე უნდა მოიხპოს ამ სოფლად და გასწიოს იქ, სადაც მართალნი განისივებენ... ჭეშმარიტად, რომ სამწუხაროა! პიდეთ ახლა ბანიკი, ანუ როგორც უწოდებენ „судо-сберегательное товарищество“, დამტიციებული და ხელ-მოწერილი თვით მინისტრისაგან. არა თუ მარტო სარგებელი, სათადარიგო თანხაც კი მთლად ჩაუტალავთ წვერებს და ეხლა ყუთში ცალ-ფულსაც ვერ იპოვით, თუნდა სანთლითაც ეძებოთ. პირველ წელიწადს კი ამ ამხანაგობის აღებმიცემა ათას თუმანს აჭარბებდო, გვიამბო ჩვენ ერთმა საწლო პირმა. საყურადღებო ის არის კიდევ, რომ ამ ხანაგობისა ქონება განვლენიან პირებს გაუფლანგავეთ (მაგრამ, აქ საყურადღებო რა არის, ეს ხომ საზოგადო მოვლენა) და საწყლები კი მშრალზედ დაჩენილან. მსეთივე უნუ-

* ვრცლად ამხე ცნობები ისლდე რადღეს თხზულესაში „Хевсурия и Хевсуры“ გვ. 165—171 შემდეგში ამ თხზულესა ჩვენ ხშირად შევეხებით.

საქმეში არ ჩამორჩება აქაურს თავდა-
აზნაურობასა... ამ სიტყვამ სასი-
აზროვნო და გამამხნეველი შთაბეჭდი-
ლება იქონია სენაკის თავდააზნაუ-
რობაზე. ბოლოს ახალი სკოლის
მმართველმა ბ. ს. შიფანმა, რო-
გორც მასპინძელმა, მისის თქმისა
არ იყოს, მიჰმართა საზოგადოებას
სიტყვით, რომელსაც, მოკლედ მო-
ვიყვანთ.

(დასასრული იქნება)

წერილი რედაქტორთან

ბ. რედაქტორო!

ბასულ ივლისის პირველს მოსულა
ჩემს სახელზე თბილისის ფოჩტამტში
პარიკის წიგნების მალაზიიდან წერი-
ლი, შემდეგის წარსულის აღრე-
სით, რომელიც ღამაზად და გარკვევით
არის დაწერილი: **Monsieur Tehko-
nia, Rue Michel, 164 à Tiflis.** ეს
წერილი მხოლოდ დღეს მომიტანა მე
ფოჩტალიონმა.

მხლა მომეცით ნება გკითხო თქვე-
ნის გახეთის საშუალებით, თბილისის
ფოჩტამტის გამგეობას, რად ევლო ეს
წერილი ფოჩტამტში **ოთხ თვეზე** შე-
ტყე **მთ** უბრალო ფოჩტალიონებმა
ვერ გაიგეს შემოსწავლილი აღრესი,
ნუთუ თბილისის ფოჩტამტში სრუ-
ლებით არ მოაზრებია იმისთანა კაცი,
რომელსაც შესძლებოდა ამ მარტივი
აღრესის გადათარგმნა?

ალექსანდრე ჭყონია.

ნოემბრის 4-ს.
1884 წ.

გეშო მდგომარეობაში იმყოფება სოფ-
ლის ჭირახულის მალაზია. მაგრამ
სასოფლო მალაზიამ, როგორც მო-
გვსენებათ, ვერც სხვაგან მოიკილა
ფეხი. თითქმის ყველგან სოფლის
მოხელეებმა შესწამეს. სასოფლო სა-
სწავლებელიო? — მკითხვეთ თქვენ. მე,
სწორედ გითხრათ, გამაკვირვა აქაურმა
ჩვეულებამ. შშაველი მემცხვარეები
ერთი-ერთმანეთს ასწავლიან წერა-კითხ-
ვას, ერთი მეორის მასწავლებლები
არიან, და ძნელად შეხედებით ისეთს
მემცხვარეს, რომელმაც წერა-კითხვა
არ იცოდეს. სად სწავლობთ-მეთქი,
ვკითხე მე. სხვარშია, მიპასუხეს; ხან
დღე-კაცები გვასწავლიანო... მთ
ფშაველს თავის ჩანთაში „დღე-ენა“
და მეტადრე ბუნების კარია უძვეს,
(ეს უკანასკნელი მას უფრო უყვარს)
ბედნიერია. თამამად შეიძლება ვთქვათ,
რომ ჩვენს „საქართველოს მასწავლე-
ბელსა“ **ი. ბოგებაშვილს** არც ერთს
კუთხეში არა აქვს ისეთი პატივი და
დიდება, როგორც აქ, ამ ფშავლებში,
და აი ამისთანა წერა-კითხვის მოსი-
ყვარულე ხალხში ჩვეულება თავი-
სას იზამს და წერა-კითხვა არ აღმო-
იფხვრება, რადგანაც მას ცხოვრებაში

უცხოეთი.

საზრანგეთი. მით უფრო აღვი-
ლად შესაძლებელია საფრანგეთი და
ჩინეთი დაყაბულდენ ინგლისის
შუამავლობაზე თავიანთს, საქმეში,
რომ არც ერთი ამ სახელმწიფოთა-
განი არ მოეღოს ერთმანეთისაგან
დიდს სარგებლობას.

რომ ოფიციალურად გამოცხადდეს,
ასტყდეს ნამდვილი ომი, ერთი რომ
საფრანგეთს დიდი ხარჯი მოუვა ამა-
ზედ და ეს ეხლანდელს მდგომარეო-
ბაში დიდად საზარალო იქნება მის-
თვის, რადგან რესპუბლიკის ჩინანსე-
ბი ჯერ ეხლაც კულს მდგომარეობა-
შია. ჩინეთსაც ხომ ცარიელი ჰქონია
ჯიბე: — ჯერ ფორმალურად არ არის
ომი გამოცხადებული და ამ წერილ-
მან შეტაკებისათვისაც დასჭირდა
სასესხებლად დიდ-ძალი ფული. და
უმთავრესი მიზეზი, რომელიც მოაზი-
გებს საფრანგეთსა და ჩინეთს შემდეგია:
საფრანგეთი დარწმუნებულია, დიდი
ხანი არ გაივლის, რომ მას შეტაკე-
ბა მოუხდება ბერმანისთან. აგერ
13 წელიწადია ემზადება საფრანგეთი
და აღრე თუ გვიან მათ შორის კი-
დეფ ასტყდება ომი. ბისმარკმა ეგ
კარგად იცის და ეჭვი არ არის მი-
სის წყალობითაა, რომ თითქმის მუ-
დამ წელს შეტაკებს ხოლმე საფრან-
გეთს სხვა-და-სხვა წერილმან სამთავ-
როებს და ეხლაც ჩინეთი აუტეხა-
ამ წერილმან შეტაკებებითა სუსტდე-
ბა სახმედრო ძალა საფრანგეთისა,
მცირდება ნივთიერი შეძლება და
აღწას — ლირენი კი თხოულობს თა-
ვის დახსნას ბერმანისაგან და მო-
მეგბთან შეერთებასა.

ირლანდია. მვემო აღნიშნული
ქაქტი, თუმცა უბრალოა, მაგრამ აქე-
დამაც შეიძლება კაცმა სცნოს, თუ

რმად აქვს ფესვი გამღვარი. ეს ჩვე-
ულება, როგორც მოგვსენებათ, წარ-
სულის ნაშთია, იმ წარსულისა, რო-
ცა უმეტესად ოჯახში იყო მოთავსე-
ბული ჩვენი სწავლა-განათლება.

მკითხველიც ჰხედავს, რომ თიანეთის
„შინა“ სასწავლო არაფერს წარმოად-
გენს. აქ არც ერთს საზოგადობრივ
დაწესებულებას ვერ მოუვია ხალხის
გული, ვერ მიუღწევია მიზნისათვის.
რა არისო ამის უმთავრესი მიზეზი,
იკითხაეთ თქვენ. ის, რაც სხვაგან —
საზოგადობრივი უთავოსობა. შო-
ველ-გვარი „ამხანაგობა“, საზოგა-
დობა ითხოვს თვითთულის თავოს-
ნობას, თვით-მოქმედებას, შეერთე-
ბულს ძალას. ეს თაოსნობა, თვით-
მოქმედება ყოველს წევრს ძვალში და
რბილში უნდა ჰქონდეს გამჯდარი.
სადაც ეს არ არის, იქ საზოგადო-
ბრივი დაწესებულებაც ვერ აღორძინ-
დება, უნდადაც იქნება; იქ ეს დაწე-
სებულება ერთისა და ორის პირის
ხელში ჩავარდება, სხვათა მხრუნვე-
ლობის საგნად შეიქნება. და მხრუნ-
ველობა ხომ ძირეულად წინააღმდე-
გია საზოგადობრივის თავოსნობისა,
თვით-მოქმედებისა; მხრუნველობა ხომ

სადამდე მიადწევს ირლანდიის მძულ-
ვარება ინგლისისადმი. ამ ხანებში
დუბლინის სათემო რჩევას დაუდგენია
ყველა დუბლინის ქუჩებს, რომელ-
თაც ინგლისური სახელები ჰქვიათ,
დაერქვას პატრიოტიული — ირლანდი-
ული სახელები. წინადადებაა, იმ პირ-
თა სახელებით მონათლონ ეს ქუჩები,
რომელთაც სხვა-და-სხვა დროს უბრ-
ძოლიათ ირლანდიის დამოუკიდებლო-
ბისა და განთავისუფლებისათვის.

იტალია. ამას წინად მოვიხსენეთ
ჩვენ, რომ პაპა ლეე XIII დიდი
თანაგრძობით მიეგება ირლანდიის
სურვილს ინგლისისაგან განთავისუფ-
ლებისას. დღეს პაპა შემდრკალა, რო-
გორც ვატიკანის ოფიციალურის ორ
განებილამ სჩანს. ბაზეთები ამტკიცე-
ბენ რომ პაპს არც კი უფიქრია ამ
აზრის წარმოთქმაო. ამერიკელი ეპის-
კოპოსი ქარრე კი ამტკიცებს,
რომ თითონ თავის ყურებით გაიგო-
ნა პაპისაგან ამ გვარი თანაგრძობის
გამოცხადებაო ირლანდიისადმი.

ღანია. იმ დროს, როდესაც თითქ-
მის ყველა მეროპის დიდი სახელმწი-
ფოების ბიუჯეტებში გასაგალი აღმა-
ტება შემოსავალს, პატარა სახელმწი-
ფოს ღანიას მილიონ ნახევარ კრონ-
ზე მეტი შემოსავალი რჩება ხარჯ-გა-
რეთ.

ცელგერაქები

(„წმდილეკეთის საგანტალსი“)

ნოემბრის 5-ს.

ბაქო. ნავთის მწარმოებელთა
გრებამ სცნა, რომ ნავთის მიღლის
გაყვანა ჯერ ადრეა, ვიდრე ამიერ-
კავკასიის რკინის გზა არ შეიძლებს

გარეგანი მენაიკური ძალაა, რომე-
ლიც სხაგრაეს შინაგანს საზოგადო-
ბრივს ძალას. აბა, იკითხეთ იქ, სადაც
ყველა საზოგადობრივი საქმე თავოს-
ნობით კეთდება, როგორის თვალთ
უტკერიან მენაიკურს ძალას, მხრუნ-
ველობას... იქნება თქვენა სტკვათ,
სადაც საზოგადობრივი თავოსნობა არ
არის, იქ ერთისა და ორის წინამძლო-
ლობა, მხრუნველობა საჭიროა, უამი-
სოდ ვერც ერთის აზოგადო საქმე
ვერც დაიწყება და ვერც გაკეთდე-
ბაო. ძარგი და პატიოსანი, მაგრამ
საქმეც ის არის, რომ ის წინამძლო-
ლობა, მხრუნველობა უძლორია სა-
ზოგადობრივი საქმისათვის. პიდეც
ამიტომ ჩვენში ყველაფერი ლაზათია-
ნად იწყება, მაგრამ მალეც კი ლა-
ზათიანად იფუშება!.. წინამძლოლო-
ბა მაშინ არის ნაყოფიერი, როცა მას
ნიდადად საზოგადობრივი თავოსნობა
აქვს.

თიანეთის „შინას“ რომ სხვა მხრი-
დამ შევხედოთ, არც მაშინ შევეყრე-
ბით სასწავლო სურათს. რაც უნდა
იყვეს, მაინც აქაური გლეხ-კაცობა შე-
დარებით უფრო შემძლებელია, ვიდრე
ძაროლში.

ყოველ-გვარის წარმოების უმეტე-
რესების დაკმაყოფილებას, რად რე-
ნავთის მიღლი იქმნება გაყვანილი,
იგი მონაპოვლის ასაკილებლად
უნდა სახემწიფო კეთვილებას შე-
ადგენდესო, ან უნდა იმ წესით
გაიყვანონ, რა წესითაც რკინის-
გზები კეთდებიანო; გადაწყვეტილ
იქმნა აგრეთვე იშუამდგომლონ
რომ ამიერ-კავკასიის რკინის-გზით
საქონლის გადატან-გადმოტანა
უფრო მომეტებული შეიძლებო-
დეს, ვიდრე ეხლა არისო.

ოღესა. აქ ამბობენ, რომ „სპარ-
ტალის“ გაკატრებელის ჩირმის
ზარალი ლონდონში 3 მილიონ
გირვანქა სტერლინგს შეადგენსო.
უკანასკნელ დროს ამ ჩირმას საქ-
მეები ჰქონდა პერის კანტორებ-
თან: აზოვის ზღვაზე, დენაიზე
და მომეტებელად, ამერიკაში, სა-
დაც ადურიცხველი ზარალი ნახა;
ოღესაში ჩირმას ეხლა მხოლოდ
სევასტოპოლისთან ჰქონდა საქმე
და მისმა გაკატრებამ „სპარტა-
ლის“ 100,000 მან. ზარალი მის-
ცა.

ბაზა. მეფემ გახსნა სესხისა გე-
ნერადურ შტატებისა სატახტო
სიტყვით და გამოაცხადა, რომ
უნდა იქმნას განხილული განონ-
პროექტი, რომლის ძალითაც რე-
გენტობის დროს კონსტიტუციას
არ უნდა შეიკვალოსო და მეორე
კანონ-პროექტი იმაზე, რომ მხრუნ-
ველობა დაწესდეს მკირე-წლოვან
პრინციისათვისაო.

ძაირი. კასოს პროცესი ეგვიპტის
მმართველობასთან სახემწიფო ვა-
ლის შესახებ ნოემბრის 13 დანი-
ყოლა.

შანხაი. ჩინეთის მმართველობამ

რასაკვირველია, თიანეთში ვერ შე-
ნიშნავთ ნამდვილს ტიპიურს ფშავე-
ლურ ცხოვრებას. აქ არც ნამდვილი
ფშაველები სცხოვრობენ. აქაური
მცხოვრებლები უმეტეს ნაწილად გა-
ქართველები უმეტეს ნაწილად გა-
ბი, თუშები და, ასე გასინჯეთ, ქის-
ტებიც კი არიან და თავიანთ თავს
ქართველებს უწოდებენ, თუმცა ისიც
უნდა ითქვას, რომ ქაჩთულს აქ ჯერ
სრულიად ვერ დაუმორჩილებია ცხოვ-
რება, საზოგადოების ზნე-ჩვეულება,
ხასიათი. ქაჩთულს აქ გვერდით ბევრი
სხვა რამე უდგია. მთ გინდათ ფშა-
ველი ცხოვრება შეისწავლოთ, თი-
ანეთს და თიანეთის ვაკე მიწარს
თავი უნდა დაანებოთ და მთებში გას-
წიოთ; იქ ნახეთ ნამდვილს ფშაველს
თავისი ტიპიურის ცხოვრებით. შემ-
დეგ წერილებში სწორედ ამ ცხოვრე-
ბასთან გვექნება საქმე. თიანეთი ვერც
ჩვენ და ვერც სხვას ამის მასალას ვერ
მოგვცემს.

ნ. უბნეჯი.
ოქტომბრის 28.
ს. თიანეთა.

დაიქირავა ინგლისისა და ამერიკის გემები...

ნოემბრის 6.

პატარა ბავშვი. პარასკევს, ნოემბრის 2, მოხდა ვაჭრობა...

„ნოვოე ვრემისა“ გაეგონია რომ მინისტრთა კომიტეტს მიუცდიდებულ...

პარკში. პარლამენტის კომისიამ ტონკინის საქმეების შესახებ...

გუმბინ სადამოს 6 საათამდე მოკვდა ხოლოდით 20 კაცი...

პაშტი. ვენგრის დელეგაციაში დეპუტატმა სილაგიემ განაცხადა...

ცნობანი

საავადმყოფოს დირექტორი ბ. ნი ავარშიაშვილი ამით აცხადებს...

პატივით: აკუთინიანი, ორშაბათობით, ხუთშაბათობით და კვირაობით.

კორონა, სამშაბათობით და შაბათობით.

გალიკ-ფარსადანოვი, ოთხშაბათობით და პარასკევობით.

გამიგამი: ვილჩაჰოვისა, სამშაბათობით.

ბაგინოვისა, ორშაბათობით, და პარასკევობით. სტუპანოვისა, ოთხშაბათობით და შაბათობით.

მაზანდა

ბორაგისა, რომელიც იყიდება თბილისის ბაზრებში...

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'გამომცხვარი შური რუკის ფეკილისა'.

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'ჭაჭის-მამი შური'.

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'ძროხის ხორცი'.

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like 'ღორის ხორცი'.

რკინის ზხა

თბილისიდან ბათუმიდგან მიდის 8 საათზედ და 31 წამ. დილით...

თბილისიდან მარტო საშურამდინ მიდის 3 საათ. და 11 წამ. შუადღის უკან...

თბილისიდან ბაქოსკენ 10 საათზედ და 45 წამ. დილით.

ქუთაისიდან თბილისისკენ 12 საათ. და 25 წამ. შუადღ. უკან.

ქუთაისიდან ბათუმისა და ფოთისკენ 5 საათზედ და 20 წამ. შუადღის უკან.

ბათუმიდან თბილისისკენ 8 საათ. დილით.

ფოთიდან თბილისისკენ 8 საათ. და 45 წამ. დილით.

ფოთიდან ბათუმიდგან მომავალი თბილისში შემოდის 10 საათზედ და 25 წამ. დილით.

მარტო საშურამდინ მომავალი თბილისში შემოდის 8 საათზედ დილით.

ბაქოდან მომავალი შემოდის თბილისში 2 საათ. და 30 წამ. შუადღის უკან.

განცხადებანი

რკინის კარბონი. იღებენ შევირდებს მუდამ მთელის წლის განმავლობაში...

არწრუნისეულ ქარვასლაში სასახლის ქეჩაზედ, იძლევა ქირით მადანებო...

Advertisement for 'სამზადარი სივარული' (ready-made clothing) with a list of items and prices.

Advertisement for 'ინგლისის მადანიაში' (English medicine) featuring a portrait of a man and text describing the product.

Advertisement for 'საგლობუსო' (Saglobuso) featuring an image of a pen and text describing its quality.

Advertisement for 'ინგლისური რკინის კარბონი' (English iron carbon) featuring an image of a bed and text describing its features.

Advertisement for 'გამოვიდა და ისუიდება ყველა წიგნის მალაზიებში' (All books are available in all bookstores).